
Kántor Péter

A PÁLYÁRÓL, A LÓRÓL

*„Lehet, hogy rossz pályát választottunk, lehet,
hogy rossz lóra tettünk, de olyan versenyben,
amiben benne kell lenni, mert az emberi élet
másképp nem érdemes rá, hogy leéljük.”*

(Eric Hobsbawm)

Hogy mi a pálya, azt nem mondta senki,
hogy futni kell, rohanni, azt se tudtam,
de ahogy megérik mind az újszülöttek,
s vadul tornásznak rácsos ágyaikban,

éreztem én is, és én is rohantam,
s adta magát a tér is: a terem,
a közepén a homokozó, a szélén
a padok, a kút – a világegyetem,

a ház, a körfolyosó az ötödiken,
a mi lakásunk és a mi Dunánk,
a Nagykörút, a budai hegyek,
Első kút, Második kút, Horány, Surány!

Persze a pálya más is, valaki lehet
kőműves, lehet fodrász, lehet ügyvéd –
és eltelik az élet, s az ember csupa malter,
örökké köhög, a szeme viszket, úgy ég,

és eltelik az élet mindenféle hajak közt,
csattog az olló, balzsamok, szeszek,
és adásvételek és válóperek –
tisztelt bíróság, hadd fusson a gyerek!

Ha voltak határok, s persze hogy voltak,
sokáig nem látszottak, csak az utca,
rohantam, átrohantam egy üvegajtón,
ki a házból, le az utcára, futva,

odalent kiabált a jegeees! a jegeees! –
mintha az egyetlen lehetséges zene szólna,
s az egyetlen lehetséges nyelven, magyarul,
a királylány a királyfihoz hajolna:

Királyfi, csiklandozz meg, ha lehet! –
Mit sütsz, kis szűcs, csiripelték a verebek,
de még elbújhattam volna az ebédlőasztal alatt,
vagy a vizek mélyén, és isten veletek,

mint az a fiú az emeletről, aki ötvenhatban
eltűnt a szüleivel, és hiába vártam,
többé nem adott semmi hírt magáról,
megszakadt köztünk a kapcsolat, az áram.

Más pálya, más ló – később néha eszembe
jutott, hogy mi lett volna, ha mi is, hogy mi lehetne
másképp, megfordult mindenféle a fejemben,
s olyankor csóváltam a fejem egyre.

Keringő kerge képek, mint az alvó agyában,
de mikor felébred, a hullámvészél elül,
megdörzsöli a szemét, összezárja száját,
s minden a szokott helyére kerül –

a helyemre kerültem, a pályámra, miközben
állandóan nyesegettek, nyesegettem magam,
hogy megfeleljek; itt szűrt, ott szűrt,
ratatam, ratam, ratatam!

Mégis, micsoda öröm: a pályán lenni,
megkapaszkodni egy ismerős szóban,
meglátni a tömegben egy ismerős arcot,
és azt gondolni: Jó lesz! Jól van!

Lesz valahogy! – És közben halkan,
olyan halkan, hogy csak te halljad,
azt kérdezni, választ se várva:
Te tudod, mi történik itt? Van fogalmad?

Épp elzúgtak mind a forradalmak,
se nem tavaszban, se nem télben,
de Amundsen tetőtől talpig prémben,
és Scott is tetőtől talpig prémben,

és mennek és felfedezik a Déli sarkot,
és ott áll Scott összefagyva a szélben
a szerencsés vetélytárs zászlaja előtt,
hát nem így képzelte, nem egészen.

És akkor összefacsarodott a szívem, akárcsak
Oleg Kosevoj ifjúgárdista hősi halála miatt,
akit megöltek ifjan a fasiszták, aki egy volt
azok közül, akiket az Úr korán magához hivat,

s akiről Alekszandr Fagyejev írt egy könyvet,
ami ma már teljesen olvashatatlan,
de nem ez számít most, nem ez a lényeg,
hanem a pályák, ugye, igazam van?

Csak hát miféle pályák ezek? Ki és mikor
választana önként ilyesmit? És mégis!
És ha van örökké napos oldal, ha volna,
mintha halványabb volna, feleolyan fényes,

vagy mintha az a mosolyország csak fogkrém-reklám lenne,
talán az elbeszélők hibájából, vagy más okokból,
s árnyéka éltetné titkon a napos oldalt –
hogy vágjunk sütkérezni mind vacogva sokszor!

Nincs is részletezve a mesékben soha, csak ennyi:
és boldogan éltek, amíg meg nem haltak,
biztos a berlini fal nyugati oldalán, vagy hol,
biztos spenótos lazacot ettek, grogot nyakaltak.

Ellenben ott az a szűkszavú napló, a Scotté,
az útról, visszafelé a kutyaszánokon, ahogy sorban
elpusztulnak a kutyák és meghalnak az emberek,
és megfagy a hűsleges tinta a tollban.

Sokat gondoltam az utolsónak maradt Scottra,
akit apám ajánlott a figyelmembe
talán nyolc- vagy kilencéves koromban,
szép ajánlat volt, jól kitervelte,

de hát én magam is kértem, én akartam,
ne traktáljanak többé gyerekmesékkel,
ahol a jók jutalma aranyalma,
s aranytojást tojnak a tyúkok éjjel.

És gondoltam aztán Csokonai Vitéz Mihályra is
több agyonfirkált padon meg iskolapadban,
aki épp oly vidám és szomorú volt, mint Schubert,
s akivel hol nevettem, hol sírva fakadtam.

És egyszer valamiért eszembe jutott a vén Toldi is,
elképzeltem, ahogy a kis úttörőknek mesél
arról az irdatlanul nehéz malomkőről,
és hogy azt elhajítani részéről nem volt pusztá szeszély,

meg a cseh vitézről, arról, hogy volt egy verseny,
amiben, Arany a megmondhatója,
benne kellett lenni, egyszerűen muszáj volt,
elképzeltem, ahogy közben a lépteit rója,

és kuncognak a kis úttörők: Toldi bácsi,
maga nem mohácsi? de a szemük csillog,
mert „*Játék van Budában, fényes harci játék*” –
egy kicsit köhécselt a vén sas, és kopaszodott is itt-ott.

És jött Eric Hobsbawm, és neki is benne kellett lenni
a versenyben, és ő is sokat látott,
látta kihullani szálanként a szerelme haját,
és látta elfordulni tőle undorral a világot.

És mégse tagadta meg, nem tudta megtagadni,
egy ideológiáról beszélek, egy eszméről,
a jó lóról, ha van jó ló, ami rossz útra vitt,
és holtak seregeiről, erdők mélyéről.

De hát a ló így is, úgy is az ember leghűbb társa,
ahogy a kutya is, hisz mint a kutya, hinnél
abban, ki bízna benned, írta valaki,
amikor úgy érezte, hogy már hinni nincs mért.

Ami meg a versenyt illeti, azt a bizonyost,
amiben benne kell lenni, ha kedves az életem,
az nyilván arról szól – mert ugyan mi másról? –,
hogy ki tud szebbet álmodni éberem.

De csalni nem ér, és hazudni sem ér,
hiába volna rá ok, s volnának érvek.
Hiszen ha áthazudhatnánk magunkat valami aranypartra,
ahol a hajóink mind révbe érnek!

Egyébként futni kell, rohanni, jön a jegeees!
Első kút, Második kút, Horány, Surány,
bárha fülünkben visszhangzik is egy régi nóta,
hogy legszebb alkotás a séta.